

Sygn. akt I AGa 16/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Krzysztof Chojnowski (spr.)
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska SA Bogusław Suter

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2020 r. w Białymstoku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) **Banku (...) S.A. w W.**

przeciwko (...) **Spółce z o.o. w B.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 22 listopada 2019 r. sygn. akt VII GC 213/19

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I o tyle, że w miejsce łącznej kwoty 238.741,79 złotych zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 211.204,30 (dwieście jedenaste tysięcy dwieście cztery i 30/100) złotych, a w miejsce kwoty 51.726,83 złotych zasądza kwotę 24.189,34 (dwadzieścia cztery tysiące sto osiemdziesiąt dziewięć i 34/100) złotych) i oddala powództwo o zapłatę kwoty 27.537,49 złotych;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia stronie pozwanej odpisu niniejszego wyroku do dnia zapłaty - tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej;

IV. nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Białymstoku na rzecz radcy prawnego P. C. kwotę 1.620 (jeden tysiąc sześćset dwadzieścia) złotych tytułem wynagrodzenia kuratora pozwanego w postępowaniu apelacyjnym;

V. nakazuje pobrać od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Białymstoku kwotę 10.962 (dziesięć tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt dwa) złote tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych w postępowaniu apelacyjnym.

(...)

Sygn. akt I AGa 16/20

UZASADNIENIE

Powód (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. domagał się zasądzenia od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. kwoty 238.741,79 zł, w tym kwoty 186.824,96 zł tytułem niespłaconego kapitału z odsetkami umownymi w wysokości 10% według zmiennej stopy procentowej w wysokości czterokrotności stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego, jednak nie większymi niż odsetki maksymalne, za opóźnienie od dnia 7 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 51.726,83 zł tytułem odsetek umownych, naliczonych za okres do dnia 6 czerwca 2019 r., a także kwoty 190 zł tytułem kosztów poniesionych przez powodowy Bank.

Ustanowiony, w trybie art. 69 k.p.c., kurator dla pozwanego w osobie radcy prawnego, w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa, podnosząc zarzut przedwczesności roszczenia powoda.

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 238.741,79 zł, w tym: kwotę 186.824,96 zł z umownymi odsetkami w stosunku rocznym w wysokości 10% według zmiennej stopy procentowej w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP, ale nie więcej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 7 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty; kwotę 51.726,83 zł; kwotę 190 zł (pkt I) i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 20.159 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II).

Sąd Okręgowy stwierdził, że powód, złożoną do akt sprawy dokumentacją, udowodnił zarówno istnienie, wysokość jak też wymagalność wierzytelności dochodzonej pozwem, a wynikającej z umowy kredytu obrotowego z dnia 25.03.2014 r., której warunki spłaty zostały określone w ugodzie z dnia 15.04.2016 r.

Apelację od tego wyroku złożył ustanowiony dla pozwanego kurator, który zaskarżył go w części, tj. w zakresie pkt I oraz II i zarzucił naruszenie:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędne przypisane waloru wiarygodności wyciągowi z ksiąg rachunkowych banku w sytuacji, gdy jest to dokument prywatny i nie wiąże się z nim domniemanie zgodności z prawdą oświadczeń w nim zawartych;

2) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oraz wszechstronnej oceny materiału dowodowego, polegającej na ocenie ksiąg rachunkowych banku jako wiarygodnych na tle szeregu innych dowodów, nie wskazując jednocześnie tych dowodów, ich mocy prawnej oraz znaczenia dla sprawy;

3) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oraz wszechstronnej oceny materiału dowodowego, polegającej na uznaniu, że dochodzone roszczenie stało się wymagalne, podczas gdy powód nie udowodnił wysokości i wymagalności roszczenia;

4) art. 95 ust. 1a ustawy Prawo Bankowe poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że dowód z wyciągu z ksiąg bankowych jest dokumentem, któremu należy nadać walor wiarygodności pomimo, iż jest to dokument prywatny i nie wiąże się z nim domniemanie zgodności z prawdą oświadczeń w nim zawartych.

Wskazując na tak sformułowane zarzuty wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i o przyznanie na rzecz kuratora wynagrodzenia za czynności kuratora w wysokości 100% na podstawie § 1 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wysokości wynagrodzeń i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej.

W odpowiedzi powód wnosił o oddalenie apelacji pozwanego i o zasądzenie od pozwanego na swą rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja skutkowałą częściową zmianą wyroku.

Na wstępie wskazać trzeba, że Sąd Apelacyjny skorzystał z możliwości jaką przyznaje mu art. 374 k.p.c. i rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym. Po myśli bowiem tego przepisu, sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w apelacji lub odpowiedzi na apelację złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że cofnięto pozew lub apelację albo zachodzi nieważność postępowania. W analizowanej sprawie żadna z tych przesłanek nie zachodzi. Mając natomiast na uwadze zarzuty sformułowane w apelacji pozwanego, stanowisko strony powodowej zaprezentowane w odpowiedzi na apelację, jak też materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że przeprowadzenie rozprawy przed wydaniem wyroku nie było konieczne.

Przechodząc do oceny stanowiska przedstawionego w wywiedzionym przez stronę pozwaną środkiem odwoławczym, wskazać należy, iż niesłusznie zarzuca apelujący, jakoby procedując w sprawie Sąd I instancji miał uchybić miał rygorom art. 233 § 1 k.p.c. z tej w istocie przyczyny, że niezasadnie – w ocenie skarżącego – obdarzył walorem wiarygodności złożony przez stronę powodową wyciąg z ksiąg bankowych (k. 6). Jakkolwiek nie są pozbawione racji uwagi skarżącego, dotyczące mocy dowodowej tegoż dokumentu (wyciąg z ksiąg bankowych, w postępowaniu cywilnym – stosowanie do treści art. 95 ust. 1a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe – nie ma bowiem mocy dokumentu urzędowego, określonej w art. 244 k.p.c.), okoliczność ta, sama przez się, nie pozbawia jednak tego dokumentu mocy dowodowej i wiarygodności. Uwagę zwraca, że wyciąg z ksiąg bankowych stanowi dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., podlegający ocenie – przy zastosowaniu reguł z art. 233 § 1 k.p.c. – wraz ze wszystkimi innymi, zaoficerowanymi w sprawie dowodami. Kompleksowa zaś ocena całokształtu materiału procesowego sprawy pozwoliła, w ocenie Sądu Apelacyjnego, na zaakceptowanie stanowiska Sądu I instancji, co do zasadności zgłoszonego przez powodowy Bank żądania zasądzenia na jego rzecz, od strony pozwanej, kwoty 186.824,96 zł tytułem niespłaconego kapitału oraz zaakceptowanej przez pozwanego, przy zawieraniu umowy kredytowej, kwoty 190 zł tytułem prowizji i opłat bankowych (§ 6 i § 7 umowy kredytu, k. 84-86 wespół z taryfą prowizji i opłat – k. 92-95).

Rzecz w tym, że poza przedmiotowym wyciągiem, powód przedłożył również inną, a niepodważoną skutecznie przez stronę pozwaną dokumentację, w postaci chociażby: umowy kredytu obrotowego (...), postawionego do dyspozycji jako: kredyt na rachunku bieżącym (...) (k. 84-86), umowy ugody nr (...) (k. 87-88), harmonogramu spłat kredytu (k. 91) czy też dokumentu zawierającego szczegółowe rozliczenie zadłużenia istniejącego po stronie pozwanego (k. 96), która potwierdziła wysokość żądanej przez powoda kwoty z tytułu należności kapitałowej, jak też wspomnianych powyżej innych opłat bankowych i prowizji. Dostrzec przy tym trzeba, że strona skarżąca do treści tej dokumentacji nie zgłosiła żadnych konkretnych i umotywowanych zastrzeżeń, odnośnie prawidłowości wynikających z niej zapisów. Nie wskazywała bowiem chociażby, która z pozycji w niej określona jest nierzetelna czy też wadliwa. Nie powoływała też błędów bądź też nieścisłości w wyliczeniu kwoty objętej żądaniem pozwu, a wręcz przeciwnie – pozwana Spółka potwierdziła dane w niej ujawnione (por. § 1 ust. 3 ugody, zawierający oświadczenie pozwanego o uznaniu w całości zadłużenia wobec (...) S.A. w pełnej wysokości jako bezspornego i wymagalnego, wraz z zobowiązaniem się do jego spłaty na warunkach określonych w ugodzie). W tej sytuacji zgodzić się należało z Sądem Okręgowym, że w sprawie zaistniały podstawy do zasądzenia na rzecz powoda kwoty 186.824,96 zł tytułem należności głównej (kapitału) oraz kwoty 190 zł tytułem prowizji i opłat bankowych. W sprawie nie było jednak podstaw do zasądzenia na rzecz powoda odsetek, w wysokości ujętej w pozwie, o czym będzie jednak mowa w dalszej części niniejszego uzasadnienia.

Prawidłowo natomiast ocenił Sąd I instancji dokument zatytułowany „Wypowiedzenie warunków spłaty umowy kredytu określonych w umowie ugody”. Z jego treści nie sposób bowiem wywieść, że dotyczy on zawartej przez strony

niniejszego sporu, w dacie 15 kwietnia 2016 r., ugody nr (...) określającej nowe warunki zadłużenia istniejącego po stronie pozwanego z tytułu przedmiotowej umowy kredytu. Owe wypowiedzenie traktuje bowiem o wypowiedzeniu warunków spłaty zobowiązań, wynikających z umowy nr (...) z dnia 5 kwietnia 2016 r. (k. 12, 89). Tymczasem, w sprawie niniejszej żądanie objęte pozwem dotyczyło umowy nr (...) z dnia 25 marca 2014 r. (k. 84-86). Oczywiście jest zatem, że treść skierowanego do pozwanego oświadczenia Banku, nie była na tyle jednoznaczna, by pozwalała skarżącemu na zidentyfikowanie umowy, której to oświadczenie dotyczyło. Trafnie przyjął zatem Sąd Okręgowy, że powód nie złożył skutecznie oświadczenia o wypowiedzeniu pozwanemu warunków spłaty umowy kredytu, określonych w ugodzie, zawartej przez strony w dacie 15 kwietnia 2016 r.

Powyższe nie oznacza jednak, że roszczenie dochodzone pozwem nie stało się wymagalne. Niewadliwie wywiódł bowiem Sąd Okręgowy – i okoliczność ta nie była kwestionowana – że w sytuacji nieskutecznego wypowiedzenia umowy, za datę wymagalności roszczenia powoda – w myśl § 3 ust. 1 ugody stron – przyjmować należało dzień następnego po upływie terminu spłaty ostatniej raty, a więc dzień 26 listopada 2018 r. (k. 87).

Nieskuteczne wypowiedzenie przedmiotowej umowy ugody miało jeszcze i ten skutek, że pozwanego obowiązywały warunki spłaty kredytu w niej wskazane. Przypomnieć więc trzeba, że w § 1 ust. 2 ugody strony określiły stan zadłużenia pozwanego, wskazując, że na dzień 15 kwietnia 2016 r., niespłacony kapitał opiewa na kwotę 188.386,66 zł, zaś odsetki – na kwotę 2.334,45 zł, co łącznie dało sumę 190.721,11 zł. Stan zadłużenia został objęty ugodą wraz z dalszymi odsetkami, naliczanymi od bieżącego kapitału zgodnie z obowiązującymi strony zasadami naliczania odsetek. Na mocy natomiast § 3 ust. 1 strony przyjęły, że ww. zaległość zostanie rozłożona na 32 miesięczne raty, płatne do 25 dnia każdego miesiąca, począwszy od miesiąca kwietnia 2016 r., aż do momentu całkowitego rozliczenia zadłużenia, tj. do dnia 25 listopada 2018 r. W § 5 ugody określono, że kwota pozostałego do spłaty kapitału oprocentowana jest według zmiennej stopy procentowej, wynoszącej 1/2 oprocentowania karnego, tj. 5,0% w stosunku rocznym, a w § 9 ust. 7 ustalono, że od całego zadłużenia przeterminowanego i wymagalnego, z wyłączeniem kwoty należnych odsetek, kosztów, prowizji i opłat, za każdy dzień opóźnienia w spłacie (...) S.A. pobiera od kwoty zaległej raty odsetki według zmiennej stopy procentowej, obowiązującej w (...) w okresie utrzymywania się zaległości, dla kredytów przeterminowanych i kredytów postawionych, po upływie terminu wypowiedzenia, w stan natychmiastowej wymagalności, która na dzień zawarcia niniejszej umowy wynosi 10,0% w stosunku rocznym.

Uwzględniając powyższe, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że dochodzone pozwem odsetki częściowo naliczono w niewłaściwej wysokości. Lektura zapisów zawartej przez strony umowy ugody nie pozostawia bowiem wątpliwości co do tego, że w sprawie nie było podstaw do przyjęcia za należną, pełnej sumy odsetek karnych naliczonych przez powoda w wysokości 40.656,82 zł, jako że w skład tak ujętej kwoty – jak to wynika z dokumentu przedstawiającego szczegółowe rozliczenie zadłużenia pozwanego z umowy kredytu (k. 96v) – powód, począwszy od dnia 7 czerwca 2017 r., naliczył również odsetki od całości wymagalnego kapitału, do czego nie był uprawniony w świetle łączącej strony umowy ugody. Umowa ta, w kwestii sposobu naliczania odsetek stanowiła bowiem, że do końca jej obowiązywania (a więc do daty 25 listopada 2018 r.), odsetki umowne winny być naliczane do dat płatności poszczególnych rat, zaś odsetki karne – od zaległości w ich spłacie. Dopiero po dacie 25 listopada 2018 r. powodowy Bank uprawniony był do naliczania odsetek karnych od całości kapitału.

Powodowi – jak to tym razem właściwie przyjęto w przywołanym powyżej dokumencie z k. 96 akt sprawy – należały się natomiast odsetki umowne niespłacone w ratach (8.477,75 zł), odsetki umowne naliczone od dnia 25 maja do dnia 6 czerwca 2017 r. (207,86 zł) oraz odsetki zawieszony z ugody (2.384,40 zł), których łączna suma wynosi kwotę 11.070,01 zł. Podobnie, powodowi należały się prawidłowo naliczane (do daty 7 czerwca 2017 r.) odsetki karne od niespłaconych rat, których łączna kwota opiewa na sumę 3.291,83 zł (16,27 zł + 80,13 zł + 130,58 zł + 175,40 zł + 232,32 zł + 274,28 zł + 334,92 zł + 386,45 zł + 395,80 + 490,65 zł + 525,34 zł + 249,69 zł), jak też odsetki w wysokości 10%, liczone od całej zaległości kapitałowej (tj. od kwoty 186.824,96 zł) za okres od dnia 26 listopada 2018 r. do dnia 6 czerwca 2019 r. (a więc za okres 192 dni), których wysokość – po dokonaniu własnych wyliczeń – Sąd Apelacyjny ustalił na kwotę 9.827,50 zł (10% : 365 x 192 = 5,26%; 5,26% x 186.824,96 zł = 9.827,50 zł). Zważając przy tym na fakt, że Sąd Apelacyjny nie był w stanie dokonać samodzielnych rachunków odnośnie należnych powodowi odsetek karnych, liczonych od daty 7 czerwca 2017 r. do daty 25 listopada 2018 r. od przeterminowanych rat, a w aktach sprawy

próżno też szukać stosownych wyliczeń w tym przedmiocie dokonanych przez powoda, uznać należało, że łączna suma należnych powodowemu Bankowi odsetek winna wynieść kwotę 24.189,34 zł (11.070,01 zł + 3.291,83 zł + 9.827,50 zł), nie zaś kwotę 51.726,83 zł. Zasądzoną skarżonym wyrokiem na rzecz powoda łączną kwotę 238.741,79 zł pomniejszy więc należało o kwotę 27.537,49 zł, stanowiącą różnicę między sumą wadliwie naliczonych przez powodowy Bank odsetek a sumą odsetek mu należnych (51.726,83 zł - 24.189,34 zł).

W związku z tym, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że zasądzoną przez Sąd Okręgowy na rzecz powoda kwotę 238.741,79 zł zastąpił kwotą 211.204,30 zł, zaś kwotę 51.726,83 zł – kwotą 24.189,34 zł, oddalając jednocześnie powództwo o zapłatę kwoty 27.537,49 zł oraz – w oparciu o art. 385 k.p.c. – apelację pozwanego w pozostałej części. Brak było przy tym podstaw do zmiany orzeczenia kosztowego (pkt II wyroku), gdyż opisana wyżej zmiana dotyczy wyłącznie odsetek, które w całości nie były wliczone do wartości przedmiotu sporu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny przyjął z tych samych przyczyn, że pomimo zmiany rozstrzygnięcia w zakresie odsetek na skutek wniesionej apelacji, pozwany przegrał sprawę na etapie instancji odwoławczej i powinien zwrócić swemu przeciwnikowi procesowemu poniesione przez niego koszty zastępstwa procesowego, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Uwzględniając jednak, że wskazana w apelacji pozwanego wartość przedmiotu zaskarżenia przewyższa oznaczoną na etapie postępowania prowadzonego przed Sądem Okręgowym wartość przedmiotu sporu, przy czym w sprawie nie nastąpiła zmiana przedmiotowa powództwa, wynagrodzenie pełnomocnika strony powodowej ustalone zostało na podstawie § 2 pkt 6 oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.).

W punkcie IV sentencji rozstrzygnięto zaś z mocy § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018 r. poz. 536). Wysokość wynagrodzenia kuratora została ustalona jako 40% stawki minimalnej wynikającej z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.). Na gruncie niniejszej sprawy nie było bowiem podstaw do uwzględnienia postulatu kuratora, ustanowionego dla pozwanego w trybie art. 69 k.p.c. i oparcia tego rozstrzygnięcia na przepisie § 1 ust. 3 powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. Po myśli tego przepisu wysokość wynagrodzenia w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w kwocie wyższej niż określona w ust. 1, a nieprzekraczającej wskazanych stawek minimalnych, jeżeli uzasadnia to: 1) nakład pracy kuratora, w szczególności czas poświęcony na przygotowanie się do działania w postępowaniu, liczba stawieństw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie; 2) wartość przedmiotu sporu; 3) stopień złożoności sprawy. Wydanie wyroku w instancji odwoławczej nie zostało poprzedzone przeprowadzeniem rozprawy, przez co powołany § 1 ust. 3 nie ma w sprawie zastosowania, a 40% stawka przewidziana w § 1 ust.1 jest w takiej sytuacji stawką maksymalną.

Z kolei, w punkcie V sentencji, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd Apelacyjny nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Białymstoku kwotę 10.962 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych w postępowaniu apelacyjnym.

(...)